

CAMPANYA INSPECTORIAL 2018-2019

“PRIMER, ELS ÚLTIMS”

“Déu no vol que es perdi ni un de sol d'aquests petits” (Mt. 18, 12 - 14)

GUIA D'ACTIVITATS PER A JOVES (16 - 18 anys)

BLOC ESCOLTAR

Activitat 1

DESITJOS I NECESSITATS

- **OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT**

- ✓ Prendre consciència de les necessitats reals i de les creades.
- ✓ Generar reflexió sobre el model de consum instal·lat en la nostra societat.

- **MOTIVACIÓ**

Vivim en una societat on consumim moltíssimes coses al llarg del dia. Volem parar-nos a reflexionar sobre quines són les nostres necessitats reals i quines són generades per la societat de consum i la publicitat. En aquest sentit tenir una visió global de les coses que són necessàries per viure i les que nosaltres creem, és fonamental per no caure en aquest consumisme.

- **DESENVOLUPAMENT**

Ens dividim en dos o tres grups i en 10 minuts en un paper gran o cartolina escrivim tot allò que consumim o utilitzem durant el dia. A continuació es penja el paper de cada grup a la paret i es comparen i comenten. Acabats els comentaris, cada grup reprèn el seu treball i tatxa tot allò que cregui que se'n pot prescindir. Només que una persona del grup valori que d'alguna cosa se'n pot prescindir, ja s'ha de tatxar.

A continuació fem una revisió de com ha quedat cada grup. Es justifica el per què sí o per què no ha sigut possible prescindir de cada un dels articles. A partir d'aquí reflexionarem sobre el consum de productes/necessitats creades.

Podem comentar ara la piràmide de necessitats de Maslow:

Maslow formula en la seva teoria una jerarquia de necessitats humanes i defensa que conforme se satisfan les necessitats més bàsiques (part inferior de la piràmide) els éssers humans desenvolupen necessitats i desitjos més elevats (part superior de la piràmide).

A continuació revisarem de què ha prescindit o no cada grup “de béns de consum”, posant atenció en un fet: la majoria de vegades prescindim en funció de la importància que té o no per a nosaltres un producte, però... ens preguntem sobre els efectes socials i ambientals de la producció dels productes que consumim?, ho tenim en compte a l'hora de prioritzar si podem prescindir-ne? Sovint no, i des d'aquí podem iniciar una reflexió amb el grup. Com a conclusió de l'activitat proposem el visionat de dos vídeos que plantegen la teoria del decreixement, directament vinculada a la reducció del consumisme.

Teoria del decreixement

<https://www.youtube.com/watch?v=c-Z0abUY2qwo>

La gente feliz no suele consumir

<https://www.youtube.com/watch?v=lr-g7knvcQB0>

Materials necessaris: paper continu o cartolina, retoladors o bolígrafs i cinta adhesiva. Projector i ordinador amb connexió a Internet per al visionat dels vídeos.

Activitat 2

QUÈ SÉ SOBRE LES POBRESSES JUVENILS?

• OBJETIUS DE L'ACTIVITAT

- ✓ Conèixer algunes dades sobre la pobresa.
- ✓ Reflexionar sobre les dades presentades i realitzar-ne una lectura crítica.

• MOTIVACIÓ

La Campanya “*Primer, els últims*” vol apropar-nos la realitat de la pobresa en el món, i més concretament de les pobreses juvenils. Amb una dinàmica activa i de reflexió, coneixerem algunes de les dades que ens ajuden a entendre les causes d'aquesta situació.

• DESENVOLUPAMENT

La persona dinamitzadora llegirà en veu alta unes frases amb dades sobre la pobresa. El grup que estarà dempeus, es posicionarà a un costat o a l'altre de la sala en funció de si creuen que la dada és certa o falsa. Després que el grup s'hagi posionat en un extrem o l'altre, la persona facilitadora pot llegir el comentari a cada una de les frases confirmant la seva correcció o incorrecció.

El grup comenta el contingut i les reaccions generades sobre el cas. Es poden proposar algunes preguntes per a suscitar el diàleg, de tipus: Coneixies aquesta dada?, què n'opines?, quin és la teva reacció en conèixer aquesta xifra?, creus que seria important que més persones conegueren aquestes dades?

Per acabar la dinàmica, cada participant escriu la dada que més l'ha impactat en un tros de paper o pòstit, i es posen en un lloc visible de la sala. Aquestes dades ens poden acompanyar en les activitats posteriors que es realitzin de la Campanya.

DADES SOBRE LA PROBRESA EN EL MÓN

- ✓ **En el món hi ha 800 milions de persones en situació de pobresa extrema.**

Comentari: aquesta dada és autèntica. La majoria d'aquesta població es troba en el continent africà. La dada de la població mundial és de 7.500 milions d'habitants, dels quals 800 viuen en situació de pobresa extrema.

- ✓ **El 50% de la població que viu en situació de pobresa són dones i nenes.**

Comentari: La xifra no és correcta: del total de persones en situació de pobresa en el món, el 70% són dones. Aquesta dada constitueix, en si mateixa, una prova irrefutable

què la pobresa té “rostre de dona”, fenomen que està abastament documentat en els països menys desenvolupats econòmicament i en els industrialitzats.

✓ **S'entén com pobresa extrema la situació en la qual una persona no disposa d'almenys, 2 € al dia.**

Comentari: la frase és incompleta, ja que la pobresa és un fenomen multidisciplinari que té en compte (a més de qüestions econòmiques) l'accés a la salut, a l'educació o a la qualitat de vida.

✓ **El creixement del PIB aquests últims anys a Espanya ha provocat una reducció de la desigualtat (entre la població rica i pobre).**

Comentari: tot i que el Producte Interior Brut (PIB), la riquesa del país, ha augmentat, la desigualtat també ho ha fet. Un exemple: la fortuna de les 3 persones més riques d'Espanya equival a la riquesa del 30% de la població més pobre.

✓ **Les persones que tenen una feina tenen també garantida la inclusió social.**

Comentari: per desgràcia cada cop menys tenir una feina equival a estar fora d'una situació de pobresa. Un de cada vuit treballadors en el nostre país està en risc de pobresa.

✓ **La taxa d'abandonament escolar abans de finalitzar l'educació secundària obligatòria a Espanya no arriba al 5%.**

Comentari: en realitat a Espanya hi ha una taxa d'abandonament escolar de les més altes de la Unió Europea, el 18'5%. El 15'1% d'homes i el 22'7% de dones entre els 18 i 24 anys no acabà l'educació secundària i no segueix cap procés formatiu.

✓ **En 2017 van arribar a Espanya per l'Estret de Gibraltar 1.100 menors no acompanyats.**

Comentari: aquesta dada és certa i suposa un 70% més que en 2016. El 2017 es va convertir en l'any amb més arribades de menors no acompanyats a Espanya des que s'inicià el fenomen migratori.

Materials necessaris: dades sobre la pobresa i notes de paper o pòstit.

BLOC COMPRENDRE

Activitat 1

LES REGLES DEL JOC

• OBJETIUS DE L'ACTIVITAT

- ✓ Reflexionar sobre la desigualtat d'oportunitats que viuen diferents col·lectius en funció de les seves oportunitats (accés a recursos, educació, origen, etc.).
- ✓ Desenvolupar idees sobre com es pot canviar el sistema econòmic per promoure la igualtat.

• MOTIVACIÓ

Amb aquest joc de rol els participants experimentaran les condicions de desigualtat en què han de treballar les diferents persones en funció del seu origen, possibilitats formatives, recursos, etc.

• DESENVOLUPAMENT

Es divideix el grup en 4 i se'ls distribueix el material de la manera següent:

- **Grup 1:** dues tisores, un llapis, un bolígraf de color, un regle, una maquineta de fer punta i 8 fulls de paper.
- **Grup 2:** dues tisores, un llapis, un bolígraf de color, un regle, una maquineta de fer punta i 8 fulls de paper.
- **Grup 3:** unes tisores, un llapis, un bolígraf de color, un regle i 3 fulls de paper.
- **Grup 4:** unes tisores, un llapis, un bolígraf de color i 3 fulls de paper.
- Cada grup rep també els fulls de crèdit (*Annex1_edat_16_18*).

S'explica que tots som treballadors en diferents contextos / països. Se simularà un període de dues setmanes, on cada dia dura cinc minuts.

Normes del joc:

1. Cada grup ha de produir una certa quantitat de crèdits cada dia per sobreviure. Els crèdits se simbolitzen per figures de paper que han de retallar i pintar.
2. Han de retallar totes les figures amb tisores i han de ser iguals de tamany.
3. Només es permet usar els materials que se'ls ha donat (llevat que un altre grup els hagi donat materials).

4. Està prohibit de treballar entre els dies.
5. Després d'acabar el dia, cal portar els crèdits al banc. Si no produeixen suficients crèdits, cal demanar un préstec perquè els del grup puguin sobreviure.
6. No és permesa la força física.
7. El banquer/a i la persona que lideri el joc sempre tenen la raó.

Es recomana practicar un dia per assegurar que tothom entén les regles. Durant els caps de setmana, tindrà lloc un Fòrum Mundial amb representants de cada grup. Els grups tenen la possibilitat de votar per canviar les regles del joc.

El rol en el joc

La persona responsable de la banca: rep els crèdits de cada grup després del final de cada dia. Ha de ser molt estricta en acceptar les figures. Figures amb mal tamany o mal pintades no s'acceptaran. És la decisió del banquer/a. També pot donar préstecs. Aquesta persona responsable ha de documentar bé els crèdits i els préstecs de cada grup.

Les taxes d'interès per als préstecs (perquè siguin retornats el dia següent):

Grup 1: 2%

Grup 2: 5%

Grup 3: 7%

Grup 4: 10%

La persona líder del joc: Facilita el joc i controla el temps. Ha d'assegurar que tots juguin d'acord amb les normes i ha d'anunciar el final de cada dia. També pot introduir "accions especials" per a tot el món, o per a diferents grups.

Accions especials: (se'n poden proposar més)

- ✓ Una crisi econòmica afecta el teu país. Una persona del grup no pot recolzar la producció de figures durant un dia.
- ✓ Una inundació destrueix molts dels recursos del teu país. Has de regalar un full de paper.
- ✓ Els preus del paper baixen a tot el món. Tots reben 10 crèdits menys per figura.
- ✓ Un conflicte armat afecta el teu país. Ara són dos països i no reben més recursos.

El líder del joc també facilita el Fòrum Mundial que té lloc durant els caps de setmana (dies 3-4 i 7-8). Grups 1 i 2 poden enviar 2 delegats, cada un amb 1 vot. Grups 3 i 4 poden enviar 1

delegat, amb 1 vot cada un. El banquer també participarà en el Fòrum i té 2 vots. Cada delegat pot fer una proposta per canviar una regla del joc, que es votarà pel Fòrum Mundial. Les noves regles es posen en marxa el matí del proper dia.

Conclusió:

- Què ha passat durant el joc? Com t'has sentit en les diferents etapes?
- Què ha passat durant els Fòrums Mundials? Com van canviar el joc les noves regles?
- Com hagués afectat el joc la cooperació?
- Opines que el joc reflecteix el món real? Creus que el sistema actual exclou alguns joves? Per què (no)?

Materials necessaris: 5 tisores, 4 llapis, 4 bolígrafs de diferents colors, 20 fulls de paper blanc A4, 3 regles, 2 maquinetes de fer punta, un rellotge per a mesurar els dies, còpies dels fulls de crèdit (*Annex1_edat_16_18*) per a cada grup, 2 persones facilitadores (líder del joc i banquer/a).

Activitat 2

I PER QUÈ PASSA TOT AIXÒ?

• OBJETIUS DE L'ACTIVITAT

- ✓ Fer una aproximació a les causes de la pobresa en el món.
- ✓ Reflexionar sobre la interconnexió que existeix entre les diferents causes generadores de pobresa.

• MOTIVACIÓ

Mitjançant el visionat i el comentari d'uns vídeos ens aproparem a les causes que originen que existeixin "els últims i les últimes".

• DESENVOLUPAMENT

Abans de la projecció de cadascun dels vídeos, es pot llegir la breu presentació que hi ha en aquesta mateixa fitxa. En acabar el visionat de cadascun, s'obre el debat/comentari sobre les causes generadores de situacions d'exclusió i de pobresa.

Vídeo 1: “¿Quién es quién?”

Coordinadora de ONGD de Euskadi

<https://vimeo.com/77509946>

El vídeo presenta les principals conseqüències del sistema neoliberal i patriarcal tant a nivell global com local, identificant-ne els seus principals responsables i proposant alternatives que ens duguin a un sistema més solidari i just per a totes les persones.

Nota: el vídeo posa d'exemple la realitat d' Euskadi. Sigui quin sigui el lloc on es realitza l'activitat, es pot advertir al grup que la dada és la mateixa en la seva població.

Vídeo 2: “Las tiritas no curan la pobreza”

Coordinadora de ONGD de Euskadi

<https://vimeo.com/96804377>

El vídeo analitza diverses causes generadores de pobresa i desigualtat. Entre elles, la responsabilitat d'algunes empreses transnacionals en controlar alguns sectors clau com l'energia i l'aigua; o el paper d'institucions que amb les seves decisions perjudiquen els països més empobrits. També posa sobre la taula l'espoli dels seus recursos naturals a què aquests països més pobres s'han vist sotmesos per part dels països del Nord més enriquits. Vivim en un sistema injust que es nodreix de l'opressió de les dones i de l'empobriment dels països del Sud.

Vídeo 3 “Comprar, tirar, comprar”*(Cosima Dannoritzer, 2011)*<http://www.rtve.es/alacarta/videos/el-documental/documental-comprar-tirar-comprar/1382261/>

El documental ajuda a entendre alguns conceptes del sistema econòmic i de consum actual així com què és l'obsolescència programada i les seves conseqüències.

Nota: Si no hi ha temps per veure tot el documental, suggerim visualitzar els 8 minuts inicials.

Materials necessaris: projector i ordinador amb accés a Internet.

BLOC PROPOSAR

Activitat 1

COM VIURE MILLOR AMB MENYS

- **OBJETIUS DE L'ACTIVITAT**

- ✓ Prendre consciència que les actuacions individuals tenen una incidència més àmplia en l'entorn més immediat i de manera global.
- ✓ Fer una aproximació a les alternatives que tenim a l'abast per a viure de manera més sostenible.

- **MOTIVACIÓ**

La creença que tenir més coses significa viure millor viu instal·lada en el nostre entorn. Hem descobert en activitats anteriors de la Campanya *Primer els últims* que el sistema en què vivim és generador de desigualtats i d'exclusió. Anem a descobrir algunes propostes de com viure millor tenint menys coses.

- **DESENVOLUPAMENT**

Després de la lectura individual de l'article "*Viure millor con menos: trece propuestas*", de *Cristianisme i Justícia*, es comenta en petits grups cadascuna d'aquestes tretze propostes.

<https://www.cristianismeijusticia.net/viure-millor-amb-menys-tretze-propostes>

Algunes pautes per al comentari en grup:

- Estàs d'acord amb la proposta?
- Veus possible integrar-la en la teva vida quotidiana i/o la de la teva família?
- Quines propostes podem incorporar com a grup?

Materials necessaris: fotocòpies del document o accés a internet per a la lectura individual.

Activitat 2

HISTÒRIES MAGONE

• OBJETIUS DE L'ACTIVITAT

- ✓ Conèixer exemples de joves que han viscut situacions de dificultat.
- ✓ Conèixer institucions i projectes que treballen en favor dels drets de la joventut.
- ✓ Proposar accions que promoguin els drets dels i les joves.

• MOTIVACIÓ

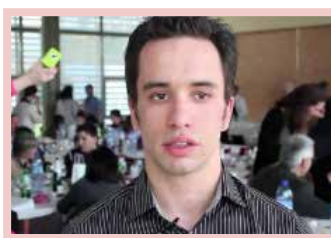
Després d'haver conegut algunes dades sobre les pobres juvenils, reflexionat sobre les causes que les generen i comentat algunes alternatives que podem adoptar per viure de manera més sostenible i equilibrada, plantejem aquesta última activitat com una oportunitat de conèixer algunes històries d'èxit de joves que, després de passar per las plataformes educatives salesianes, la seva vida ha donat un gir i se'ls obren oportunitats que fins aleshores desconeixien.

• DESENVOLUPAMENT

La **Fundació Magone** reuneix diversos projectes d'atenció a nois i noies a qui les seves circumstàncies els han dut a situacions complexes. Proposem conèixer en primera persona les seves **Històries d'èxit** després del seu pas per algun dels projectes salesians que els han ajudat a fer un pas endavant en les seves vides.

Després del visionat de cada una de les històries personals, podem comentar en grup les reaccions.

<http://www.fundaciomagone.org/es/historias-magone/>

Per concloure, proposem ampliar la nostra mirada i compartir el coneixement que tenim de projectes que, en la línia dels que hem vist, volen posar davant d'aquells i aquelles que podrien quedar-se enrere.

- Coneixem algunes iniciatives que Salesians estan impulsant per oferir oportunitats a joves en risc d'exclusió?
- Coneixem algunes altres iniciatives de col·lectius o entitats de la nostra ciutat/població que treballen per la inclusió i la igualtat d'oportunitats? Us proposem explorar què s'està fent en el nostre entorn més proper.
- Si se us acudeixen algunes accions que ajudin a fer realitat el lema de la Campanya "Primer els últims" escriviu-les i lliureu-les a la persona responsable de la vostra Casa Salesiana.